

tilbøjeligheden? Svaret er ifølge Kurihara, at når alle produktionsfaktorer er fuldt udnyttet, vil yderligere efterspørgsel ganske vist presse priserne op; men herved stiger driftsoverskuddene på reallønnens bekostning. Da nu opsparingen ud af driftsoverskuddene er langt større end ud af lønindkomsten, vil opsparingstilbøjeligheden i samfundet altså vokse i samme grad, som priserne løber fra lønningerne. Hvis investeringstilbøjeligheden ikke samtidigt påvirkes, skulle ligevægten altså før eller siden kunne tilvejebringes ved udviklingens egen lov.

I det omfang priserne overhovedet kan bevæge sig uafhængigt af lønningerne, dvs. for så vidt indkomstfordelingen mellem samfundsklasserne overhovedet er påvirkelig, er Kuriharas argumentation antagelig holdbar. Dette moment har hidtil været ret upåagtet i konjunkturanalysen. I virkeligheden burde forskydninger i indkomstfordelingen mellem samfundsklasserne alt efter deres fortegn kunne begrunde såvel depression som højkonjunktur.

I bogens tredje del tages økonomiens vækstproblemer op til debat.

I første kapitel forsøger Kurihara i lighed med flere andre moderne økonomer at tillempe multiplikator- og acceleratorteorierne til langtidsanalysen. Resultaterne er dog ikke særlig overbevisende. Det er vel overhovedet tvivlsomt, om man ved langtidsanalysen har glæde af at opbygge egentlige modeller. Vil modellen ikke altid virke utåleligt forenklet på baggrund af den faktiske dynamiske samfundsudvikling?

I næste kapitel går Kurihara over til at diskutere kapitalstokkens vækst og dennes betydning for langtidsudviklingen. Hans hovedsynspunkt er her, at i de fremskredne kapitalistiske lande vil kapitalapparatets vækst altid være en trusel mod den fulde beskæftigelse. Før eller senere vil der blive overskud på realkapital — stagnation, og arbejdsløshed bliver følgen. Som middel til at imødegå denne trusel anbefales offentlige investeringer samt kapitaloverførsel til de underudviklede og kapitalfattige

lande. Den sidste metode har især hans store interesse.

Kuriharas bog, som er klar og pædagogisk i sin form, synes at give et godt billede af den keynitiske økonomis stadi i dag. Fremfor mange andre bøger har den det fortrin, at både inflations- og depressionsproblemerne er behandlet.

*Niels Norregaard*¹.

1. Sekretær i Skattedepartementet.

Harald Dickson: Nationalekonomisk teori. En inledande översikt. Svenska Bokförlaget Norstedts, Stockholm 1955. 304 s. Pris 26 sv. kr.

På smudsomslaget til Dicksons bog er afbildet en kurve, der viser de svenske detailprisers udvikling siden den første verdenskrig. Der mangler imidlertid en målestok til aflæsning af prisniveauets højde. På grundlag heraf var det måske nærliggende at slutte, at bogen lægger vægt på at supplere og illustrere teorien med fakta uden at tage det formelle alt for højtideligt. Det modsatte er imidlertid tilfældet; for så vidt er det mere karakteristisk, at fremstillingen indledes med en symbolfortegnelse på 1½ side.

Bogen er skrevet med henblik på den elementære undervisning i nationaløkonomi ved universiteter og handelshøjskoler. Forfatteren har — efter overvejelser, der refereres forskellige steder i bogen, især p. 13 f — valgt at forkaste den ofte anvendte disposition, hvorefter man først gennemgår produktion og prisdannelse i mikro-niveau for derefter i anden halvdel at gå over til makronalyse. Ulempen herved er, at det med denne fremstillingsform ofte er svært at vise sammenhængen mellem partial- og totalanalyser.

Dicksons måde at løse dette problem på er at tage sit udgangspunkt i en totalanalyse af et modelsamfund, der til gengæld er opbygget under anvendelse af forudsætninger, der er så forenkledede, som man vel kan tænke sig. Der produceres således kun een vare, der fremstilles af een pro-

tilbøjeligheden? Svaret er ifølge Kurihara, at når alle produktionsfaktorer er fuldt udnyttet, vil yderligere efterspørgsel ganske vist presse priserne op; men herved stiger driftsoverskuddene på reallønnens bekostning. Da nu opsparingen ud af driftsoverskuddene er langt større end ud af lønindkomsten, vil opsparingstilbøjeligheden i samfundet altså vokse i samme grad, som priserne løber fra lønningerne. Hvis investeringstilbøjeligheden ikke samtidigt påvirkes, skulle ligevægten altså før eller siden kunne tilvejebringes ved udviklingens egen lov.

I det omfang priserne overhovedet kan bevæge sig uafhængigt af lønningerne, dvs. for så vidt indkomstfordelingen mellem samfundsklasserne overhovedet er påvirkelig, er Kuriharas argumentation antagelig holdbar. Dette moment har hidtil været ret upåagtet i konjunkturanalysen. I virkeligheden burde forskydninger i indkomstfordelingen mellem samfundsklasserne alt efter deres fortegn kunne begrunde såvel depression som højkonjunktur.

I bogens tredje del tages økonomiens vækstproblemer op til debat.

I første kapitel forsøger Kurihara i lighed med flere andre moderne økonomer at tillempe multiplikator- og acceleratorteorierne til langtidsanalysen. Resultaterne er dog ikke særlig overbevisende. Det er vel overhovedet tvivlsomt, om man ved langtidsanalysen har glæde af at opbygge egentlige modeller. Vil modellen ikke altid virke utåleligt forenklet på baggrund af den faktiske dynamiske samfundsudvikling?

I næste kapitel går Kurihara over til at diskutere kapitalstokkens vækst og dennes betydning for langtidsudviklingen. Hans hovedsynspunkt er her, at i de fremskredne kapitalistiske lande vil kapitalapparatets vækst altid være en trusel mod den fulde beskæftigelse. Før eller senere vil der blive overskud på realkapital — stagnation, og arbejdsløshed bliver følgen. Som middel til at imødegå denne trusel anbefales offentlige investeringer samt kapitaloverførsel til de underudviklede og kapitalfattige

lande. Den sidste metode har især hans store interesse.

Kuriharas bog, som er klar og pædagogisk i sin form, synes at give et godt billede af den keynitiske økonomis stadi i dag. Fremfor mange andre bøger har den det fortrin, at både inflations- og depressionsproblemerne er behandlet.

*Niels Norregaard*¹.

1. Sekretær i Skattedepartementet.

Harald Dickson: Nationalekonomisk teori. En inledande översikt. Svenska Bokförlaget Norstedts, Stockholm 1955. 304 s. Pris 26 sv. kr.

På smudsomslaget til Dicksons bog er afbildet en kurve, der viser de svenske detailprisers udvikling siden den første verdenskrig. Der mangler imidlertid en målestok til aflæsning af prisniveauets højde. På grundlag heraf var det måske nærliggende at slutte, at bogen lægger vægt på at supplere og illustrere teorien med fakta uden at tage det formelle alt for højtideligt. Det modsatte er imidlertid tilfældet; for så vidt er det mere karakteristisk, at fremstillingen indledes med en symbolfortegnelse på 1½ side.

Bogen er skrevet med henblik på den elementære undervisning i nationaløkonomi ved universiteter og handelshøjskoler. Forfatteren har — efter overvejelser, der refereres forskellige steder i bogen, især p. 13 f — valgt at forkaste den ofte anvendte disposition, hvorefter man først gennemgår produktion og prisdannelse i mikro-niveau for derefter i anden halvdel at gå over til makronalyse. Ulempen herved er, at det med denne fremstillingsform ofte er svært at vise sammenhængen mellem partial- og totalanalyser.

Dicksons måde at løse dette problem på er at tage sit udgangspunkt i en totalanalyse af et modelsamfund, der til gengæld er opbygget under anvendelse af forudsætninger, der er så forenkede, som man vel kan tænke sig. Der produceres således kun een vare, der fremstilles af een pro-

duktionsfaktor (arbejde). Produktionsfunktionen er lineær, og der anvendes ikke penge. Desuden er der naturligvis tale om et lukket samfund uden investering og uden offentlig sektor. — I de følgende kapitler modificeres disse forudsætninger, idet karakteren af totalanalyse dog søges fastholdt. Først omkring midten af bogen optræder der flere konsumvarer i modelsamfundet. Derefter følger dispositionen i højere grad de traditionelle linier.

Den anvendte fremgangsmåde gør formentlig bogen relativt svær at læse. Når Dickson går længere i retning af at abstrahere end andre lærebøger i økonomi, må de formelle ræsonnementer få en fremtrædende plads¹, og samtidig bliver det sværere at forbinde indholdet med virkeligheden under tilegnelsen. Dette gælder f. eks. drøftelsen (p. 262 ff) af mulighederne for eksistens af udenrigshandel, hvis alle lande kun producerer een og samme vare. — Hensigtsmæssigheden af denne »een-vare-abstraktion« i en elementær fremstilling kan vel i det hele taget diskuteres. Den medfører jo bl. a. — kombineret med forudsætningen om, at der ikke findes penge — at der ikke kan eksistere både et marked for produktionsfaktorer og eet for færdigvarer.

Med den anvendte fremstillingsform må model-ræsonnementer spille en fremtrædende rolle. Som baggrund herfor anvender bogen ikke blot grafiske fremstillinger; man må være befriet for symbolskræk og bl. a. være i stand til uden tøven at kunne differentiere for at få udbytte af den. Samtidig er der imidlertid fra forfatterens side lagt et stort arbejde og megen fantasi for dagen under udvælgelsen af de mest illustrative modeller. Et af resultaterne heraf er det, at ligningerne for alle de kurver, der afbildes i diagrammerne, er angivet;

1. At forfatteren selv lægger vægt på, at det formelle er i orden, også i sin egen fremstilling, illustreres af følgende bemærkning (p. 181) — mærk parentesens: »Antag först, att produktenheten är odelbar såsom fallet är exempelvis med maskiner och levande djur (om enheten är styck)«.

således er produktionsfunktionen til illustration af proportionsloven fremkommet gennem kombination af 2 specificerede parabler.

En sammenfattende vurdering af Dicksons bog må for en del blive et spørgsmål om religion. Det gælder især anvendeligheden af en indføring i nationaløkonomien skrevet efter de retningslinier, forfatteren har valgt. Mange vil nok mene, at en bog i stil med f. eks. Nyboe Andersen, Fog og Windings er håde lettere tilgængelig og mere udbyttegivende. Dicksons bog kan måske især med fordel anvendes til at få et overblik over problemerne fra en ny synsvinkel, efter at man på anden måde er blevet ført ind i det økonomiske netværk.

Færre forbehold er nødvendige ved en vurdering af bogen, når oplægget — herunder den stærkt matematiske form — tages for givet. Resultatet er blevet en idérig, klar og konsekvent fremstilling i overensstemmelse med de mål, forfatteren har sat sig.

*Anders Ølgaard*².

2. Biträdande lärare ved Lunds Universitet.

Olof Lindahl: Sveriges Nationalprodukt 1861-1951. Meddelanden från Konjunkturinstitutet, Serie B. 20. Stockholm 1956, 108 s. Pris 3,25 sv. kr.

Væksten er jo over os. På snart sagt alle områder inden for økonomien anlægges vækst-synspunkter, og samtidig undersøges mulighederne for at udarbejde en vækst-teori, der skulle forklare langtidstendenserne i nationalprodukt, befolkning m. v. Bannerføreren i dette arbejde er den amerikanske økonom Simon Kuznets, der i en række lande har foranlediget iværksat indsamling af konsistente talrækker for nationalproduktet samt analyser af det fremskaffede materiale. Lindahls afhandling er et resultat heraf, dog kun for så vidt angår den første del af målsætningen. Bogen fremtræder som en kom-